

چکیده

مقدمه: سندرم متابولیک به مجموعه‌ای از اختلالات متابولیک شامل: چاقی شکمی، عدم تحمل گلوکز، اختلال چربی‌های خون و پرفشاری خون اطلاق می‌شود. مطالعات بسیاری اثر رژیم غذایی را بر اجزای سندرم متابولیک نشان داده‌اند. مطابق تئوری عمل منطقی که یکی از تئوری‌های آموزش سلامت می‌باشد نگرش و هنجارهای انتزاعی عواملی هستند که بر روی قصد فرد به انجام یک رفتار و نهایتاً انجام آن رفتار توسط فرد تأثیر می‌گذارند. هدف این تحقیق طراحی پرسشنامه‌ای مبتنی بر تئوری عمل منطقی و شناسایی عوامل تأثیر گذار بر رفتار تغذیه‌ای افراد مبتلا به سندرم متابولیک با استفاده از آن بود.

روش کار: این مطالعه از نوع تلفیقی می‌باشد، شامل یک بخش کیفی و یک بخش کمی. در بخش کیفی از طریق ۱- مرور متون علمی، ۲- شش بحث گروهی متمرکز با حضور ۳۶ مرد و زن متأهل، دارای سطوح تحصیلی مختلف، با سنین ۵۰-۲۰ سال که بر اساس معیار فدراسیون بین‌المللی دیابت مبتلا به سندرم متابولیک بوده و مطابق نمونه‌گیری هدف‌دار انتخاب شدند و ۳- مصاحبه با اساتید متخصص، پرسشنامه‌ای بر اساس تئوری عمل منطقی طراحی شد. در قسمت کمی به منظور بررسی روایی و پایایی از روش‌های اندازه‌گیری روایی محتوا و روایی صوری با پانل خبرگان ۱۵ نفری و ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. در نهایت پرسشنامه در جمعیت ۳۲۲ نفری از افراد مبتلا به سندرم متابولیک مورد ارزیابی قرار گرفت. به منظور تحلیل آماری داده‌ها از نرم افزار SPSS نسخه ۱۷ استفاده شد.

یافته‌ها: بر اساس تجزیه و تحلیل داده‌ها، مشکلات و موانع مرتبط با نگرش تغذیه‌ای، هنجار انتزاعی و قصد رفتاری افراد مبتلا به سندرم متابولیک شناسایی شده و در درون مایه‌های اصلی و فرعی دسته‌بندی شدند. با نظر اساتید و بر اساس درون مایه‌ها، پرسشنامه‌ی اولیه‌ی ۱۲۸ سؤال در ۴ قسمت طراحی شد. پس از بررسی روایی و پایایی، تعداد آیتم‌های پرسشنامه‌ی نهایی ۶۱ سؤال بدست آمد که ۱۷ سؤال در بخش نگرش تغذیه‌ای، ۱۳ سؤال در بخش هنجار انتزاعی، ۱۶ سؤال در بخش قصد رفتاری و ۱۵ سؤال در بخش رفتار تغذیه‌ای قرار گرفتند. میانگین شاخص روایی محتوای پرسشنامه‌ی نهایی ۰/۹۲ بدست آمد و ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه‌ی نهایی نیز ۰/۸۵ بدست آمد. پس از استفاده از پرسشنامه‌ی نهایی در افراد مبتلا به سندرم متابولیک، نگرش تغذیه‌ای و هنجار انتزاعی به عنوان سازه‌های تئوری عمل منطقی توانستند ۳۰/۳ درصد از واریانس قصد رفتاری و این سازه‌ها در کنار قصد رفتاری توانستند ۴۰/۹ درصد از واریانس رفتار تغذیه‌ای را تبیین و پیشگویی کنند.

نتیجه گیری: پرسشنامه‌ی طراحی شده در این مطالعه ابزار است که از روایی و پایایی نسبتاً مناسبی برخوردار می‌باشد. همچنین تئوری عمل منطقی توانست رفتار تغذیه‌ای افراد مبتلا به سندرم متابولیک را تبیین و پیشگویی نماید. نتایج این مطالعه می‌تواند در مداخلات آموزشی به منظور کاهش عوارض این سندرم در این بیماران مورد استفاده قرار گیرد.

واژگان کلیدی: پرسشنامه، تئوری عمل منطقی، رفتار تغذیه‌ای، سندرم متابولیک